INDAR
archeologie & advies

Londerzeel Kerstraat

Nota proefsleuvenonderzoek: Programma van maatregelen.

Rapport Nr. 2025-867V

Titel

Nota proefsleuvenonderzoek Londerzeel, Kerkstraat Fase 2: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Sebastien De Molenaer, Celine de Ruiter en Margo Van Steenlandt

Erkende archeoloog

2019/00002 INDAR bv

2024/00014 Celine de Ruiter

2025/00005 Sebastien De Molenaer

2025/00002 Margo Van Steenlandt

Projectnummer INDAR BV

2025-867

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2025K21

Plaats en datum

Beerse, 19/11/2025

Voorblad

Referentie kaart Beerse 1939: Cartesius.

.

© INDAR bv. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

INHOUDSOPGAVE

1. Administratieve gegevens 3
2. Gemotiveerd advies 4
2.1. Aanleiding vooronderzoek 4
2.2. Resultaten vooronderzoeken 4
2.2.1. Proefputtenonderzoek 4
2.3. Impactbepaling van de geplande werken 5
2.4. Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen 5
3. Programma van maatregelen 7
3.1. Behoud in situ 7
3.1.1. Afbakening, strategie en maatregelen 7
3.1.2. Voorwaarden behoud *in situ* 9
4. Lijst met figuren 11
5. Bibliografie 11

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode INDAR		2025-867
Projectcode Onroerend Erfgoed	PS	2025K21
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Londerzeel
	Straat	Kerkstraat, Kerkhofstraat, Gildenstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Londerzeel
	Afdeling	1
	Sectie	E
	Percelen	83F, 84E, 84F, 115F2, 115G2, 116E2, 121G, 125C2, 125F2 & 120/2K
Coördinaten	X: Y:	145362,187974 145505,188079
Oppervlakte plangebied		Ca. 9.250 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 9.250 m²
Oppervlakte fase 2		Ca. 909 m^2
Erkend Archeoloog		2019/00002 INDAR BV 2024/00014 Celine de Ruiter 2025/00005 Sebastien De Molenaer 2025/00002 Margo Van Steenlandt

2. GEMOTIVEERD ADVIES

2.1. Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota BOUCKAERT, K. & VERRIJCKT, J. 2023. *Archeologienota Londerzeel, Kerkstraat (Egmontsite)*, Beerse met ID 25519 en projectcode 2022K164. Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van het geplande nieuwbouwproject met appartementsblokken (project Egmontsite) in de zone tussen de Kerkstraat, de Kerkhofstraat en de Gildenstraat te Londerzeel. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2. Resultaten vooronderzoeken

2.2.1. Proefputtenonderzoek

In het kader van de voorziene werken aan de Kerkstraat te Londerzeel, is op 4/11/2025 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In beide sleuven is de laat-pleistocene leemafzetting op een diepte van ca. 100 tot 125 cm onder het maaiveld aangesneden. Binnen het onderzoeksgebied zijn drie bodemprofielen aangelegd en geregistreerd. Profiel 1 en 3 vertonen beiden een sterk vergraven toplaag/ophoging en verschillende verstoringslagen. Dit komt overeen met de bodemkaart, waarop het projectgebied gekarteerd staat als bebouwde zone. Dit is een zone waar de oorspronkelijke bodemopbouw reeds sterk is aangetast door menselijke activiteiten. De verschillende voornamelijk (sub)recente bouwfasen die het plangebied gekend heeft, hebben de bodem reeds diepgaand aangetast. Profiel 2 is aangelegd op de muur van spoor S6.

In totaal zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek 11 spoornummers uitgedeeld. In het oostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn verschillende kuilen aangetroffen (S1-S5, S9) die aan de hand van de vorm, vulling, inclusies en het aardewerk gelinkt kunnen worden aan de reeds opgegraven sporen uit fase 1 van het plangebied. Deze sporen zijn te dateren in de (late) middeleeuwen/nieuwe tijd. In het westelijk deel zijn vijf spoornummers uitgedeeld aan muurresten waaronder kelderresten (S10, S11) en funderingen (S6-S8). Spoor S10 bestaat uit kelderresten van de recente bebouwing. De historische kelderresten die tussen spoor S10 zichtbaar zijn, hebben de spoornummer S11 gekregen. De funderingen S6 en S7 zijn hoogstwaarschijnlijk gelijktijdig gebouwd en kunnen in de nieuwe/nieuwste tijd geplaatst worden. Spoor S8 is waarschijnlijk een oudere fundering en kan in de nieuwe tijd worden gedateerd. De overige muurresten in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied kunnen als recent worden beschouwd door de aanwezigheid van cementmortel, snelbouwbaksteen en industriële baksteen.

De impactanalyse van de voorziene werken wijst uit dat het mogelijk is om deze sporen (gedeeltelijk) in situ te bewaren. In het oostelijk deel van het onderzoeksgebied komt een groenzone waar geen specifieke extra bodemingrepen zullen plaatsvinden, waardoor de sporen volledig in situ bewaard kunnen worden. Ook de recente muurresten binnen deze zone zullen behouden blijven. Dit betekent dat alle mogelijke historische muurresten onder de recente fase ook in situ bewaard zullen blijven.

De bouwelementen in het westelijk deel van het onderzoeksgebied zullen ook grotendeels in situ bewaard kunnen blijven. Door de beperkte verstoringsdiepte van de funderingsplaat en grote bewaringsdiepte van de muurresten zou verder archeologisch onderzoek een lage kenniswinst

opleveren. De kelder wordt volledig opgevuld met zand tot aan de funderingsplaat, waardoor deze niet volledig onderzocht kan worden. Ook hier blijft de kenniswinst beperkt.

Uit bovengenoemde argumenten kan geconcludeerd worden dat door de beperkte impact op de archeologische vlakken een lage kenniswinst te behalen valt binnen het volledige onderzoeksgebied.

Hierdoor adviseert INDAR BV geen vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving of werfbegeleiding maar een bewaring in situ van het volledige onderzoeksgebied. Ter hoogte van de groenzone in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied wordt een volledige bewaring in situ voorzien. Het westelijk deel van het onderzoeksgebied wordt na de beperkte aftopping van 61 cm -mv bewaard in situ. Het onderzoeksgebied mag dus met andere woorden niet worden toegevoegd aan het gebied geen archeologie.

2.3. Impactbepaling van de geplande werken

In het oostelijk deel van het plangebied bevindt zich een archeologisch niveau uit de (late) middeleeuwen/nieuwe tijd op een diepte van ca. 100 tot 125 cm beneden het maaiveld. In deze zone zullen geen specifieke extra bodemingrepen plaatsvinden door de aanleg van een groenzone. Het archeologisch niveau kan in deze zone volledig in situ bewaard worden. In het westelijk deel van het plangebied is een archeologisch niveau net onder het maaiveld aangetroffen. Door de grote bewaringsdiepte van de kelder/funderingsresten (ca. 105 cm -mv voor de funderingen en ca. 140 cm -mv voor de kelder) zal de geplande verstoringsdiepte van 61 cm -mv het archeologisch niveau slechts beperkt verstoren. Na de beperkte aftopping van de muurresten worden deze onder de betonnen funderingsplaat bewaard. In het geval van de kelder wordt deze tot op het verstoringsniveau opgevuld met zand en nadien ook afgedekt door de betonnen funderingsplaat. In deze zone kan het archeologisch niveau na een beperkte aftopping dus ook in situ bewaard worden. Concreet kan er voor de oostelijke zone van ca. 476 m² een volledige bewaring in situ gegarandeerd worden en voor de westelijke zone van ca. 431 m² een bewaring in situ na een beperkte aftopping van het archeologisch niveau.

2.4. Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Het proefsleuvenonderzoek te Londerzeel, Kerkstraat leverde verschillende archeologische sporen op. In het oostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn verschillende kuilen aangetroffen (S1-S5, S9) die aan de hand van de vorm, vulling, inclusies en het aardewerk gelinkt kunnen worden aan de reeds opgegraven sporen uit fase 1 van het plangebied. In fase 1 van het onderzoek zijn dit type sporen reeds uitgebreid onderzocht, waardoor verder onderzoek van dergelijke sporen in fase 2 een beperkte kenniswinst zal opleveren. Bovendien liggen de aangetroffen kuilen in een groenzone waar geen specifieke extra bodemingrepen zullen plaatsvinden, waardoor de sporen in situ bewaard kunnen worden. Ook de recente muurresten binnen deze zone zullen behouden blijven. Dit betekent dat alle mogelijke historische muurresten onder de recente fase ook in situ bewaard zullen blijven.

In het westelijk deel van het onderzoeksgebied zijn verschillende muurresten aangetroffen. De meerderheid van de muurresten kunnen door de aanwezigheid van cementmortel, snelbouwbaksteen en industriële baksteen gelinkt worden aan de recente bebouwing. Ter hoogte van de reeds blootgelegde kelder, in het westelijk deel van het onderzoeksgebied, zijn tussen de recente keldermuren enkele historische bouwelementen teruggevonden. Verder zijn enkele funderingen aangetroffen die mogelijks gelinkt kunnen worden aan de historische bebouwing. De

bouwelementen zullen echter grotendeels in situ bewaard kunnen blijven. Het nieuwe gebouw zal gefundeerd worden door een betonplaat van 30 cm dik, waardoor de verstoring slechts 61 cm -mv zal zijn. De opdrachtgever plant bovendien alle funderingen/kelderresten te behouden onder de verstoringsdiepte. Gezien de grote bewaringsdiepte van de kelder/funderingen (ca. 105 cm -mv voor de funderingen en ca. 140 cm -mv voor de kelder) zal slechts een deel van de bouwelementen worden afgetopt. In het geval van de kelder wordt deze na het aftoppen volledig opgevuld met zand tot het niveau van de betonplaat (61 cm -mv). Door de beperkte verstoringsdiepte zou verder archeologisch onderzoek een lage kenniswinst opleveren. Ook de kelder zal door de opvulling met zand niet volledig onderzocht kunnen worden, waardoor de kenniswinst beperkt blijft.

Uit bovengenoemde argumenten kan geconcludeerd worden dat door de beperkte impact op de archeologische vlakken een lage kenniswinst te behalen valt binnen het volledige onderzoeksgebied.

Hierdoor adviseert INDAR BV geen vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving of werfbegeleiding maar een bewaring in situ van de gehele site. Ter hoogte van de groenzone in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied wordt een volledige bewaring in situ voorzien. Het westelijk deel van het onderzoeksgebied wordt na de beperkte aftopping van 61 cm -mv bewaard in situ. Het onderzoeksgebied mag dus met andere woorden niet worden toegevoegd aan het gebied geen archeologie.

3. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1. Behoud in situ

Uit bovenstaande gegevens adviseert INDAR Bv voor de oostelijke zone van ca. 476 m² een volledig behoud in situ en voor de westelijke zone van ca. 431 m² een behoud in situ na een beperkte aftopping tot de verstoringsdiepte van 61 cm -mv. Vanuit het proefputtenonderzoek bleek dat er binnen de oostelijke zone een archeologische site aanwezig is uit de (late) middeleeuwen en nieuwe tijd. In de westelijke zone zijn resten van een archeologische site uit de nieuwe/nieuwste tijd aangetroffen.

3.1.1. Afbakening, strategie en maatregelen

Het oostelijk deel van het onderzoeksgebied wordt in gebruik genomen als groenzone. Binnen deze zone zullen met andere woorden geen specifieke extra bodemingrepen plaatsvinden. Het archeologisch vlak, dat op ca. 100 tot 125 cm -mv ligt, zal dus volledig gevrijwaard worden van enige verstoringen.

In het westelijk deel van het onderzoeksgebied zal het nieuwe gebouw gefundeerd worden door een betonplaat van 30 cm dik, hierdoor zal de verstoring slechts 61 cm -mv zijn. Gezien de grote bewaringsdiepte van de kelder/funderingen (ca. 105 cm -mv voor de funderingen en ca. 140 cm -mv voor de kelder) zal slechts een deel van de (historische) bouwelementen worden afgetopt. In het geval van de kelder wordt deze na het aftoppen volledig opgevuld met zand tot het niveau van de betonplaat (61 cm -mv). Na het aftoppen van de bovenste laag worden alle funderingen/kelderresten afgedekt door de betonnen funderingsplaat. Ondanks dat deze strategie een beperkte vernietiging van het bovenste archeologisch vlak teweegbrengt, zou een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving of werfbegeleiding te weinig kenniswinst opleveren om een goede kosten- batenanalyse te kunnen maken. De overgebleven resten zullen bij een bewaring in situ voldoende informatie opleveren bij een mogelijke toekomstige opgraving.

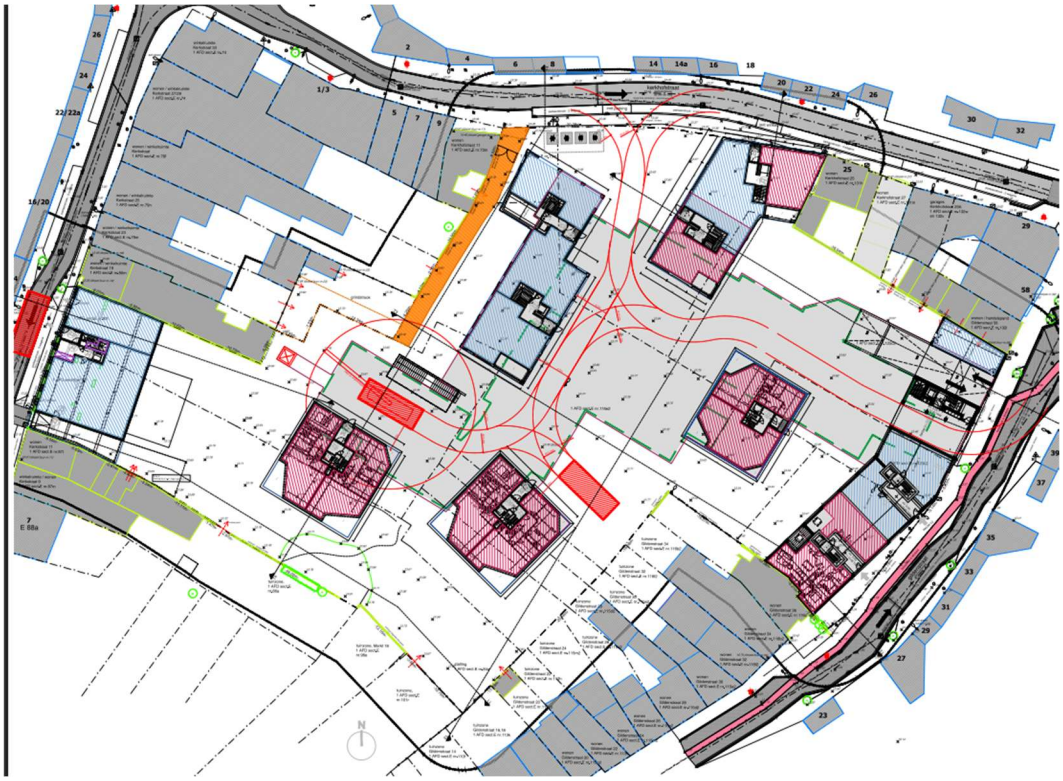

Figuur 1: Totaalplan nieuwe toestand.[1]

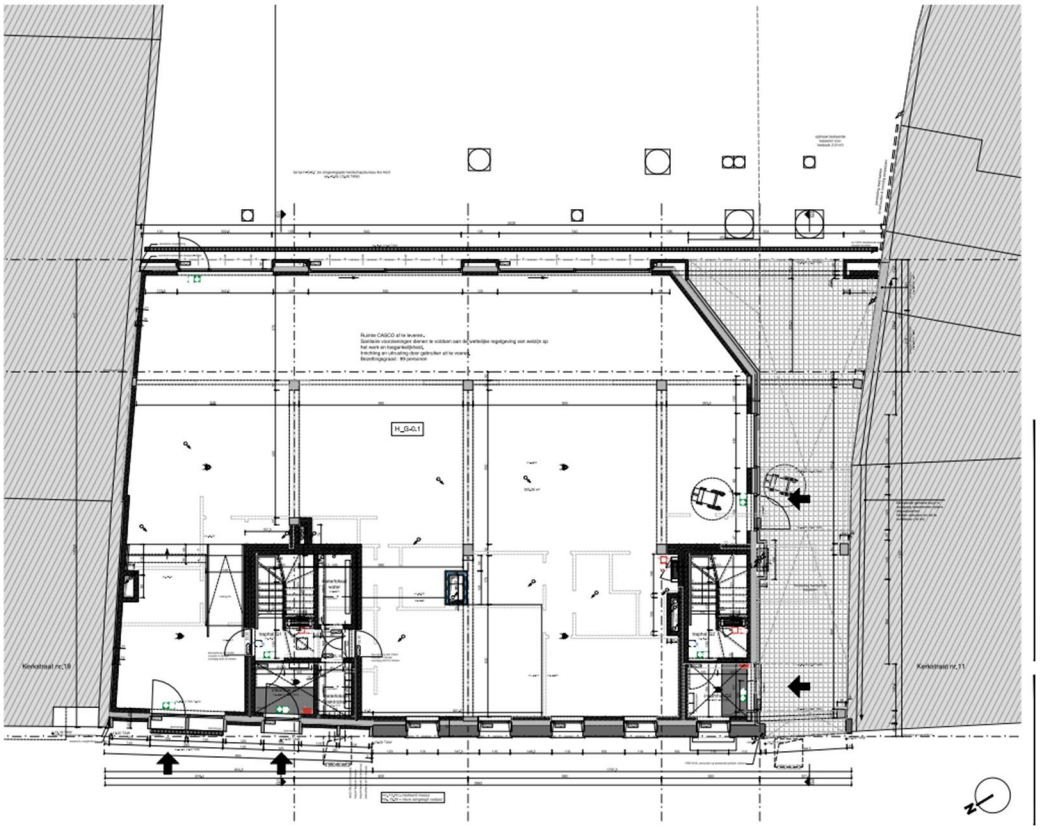

Figuur 2: Detail inplantingsplan appartementsblok G1[2]

[1] Zoals aangeleverd door de initiatiefnemer.
[2] Zoals aangeleverd door de initiatiefnemer

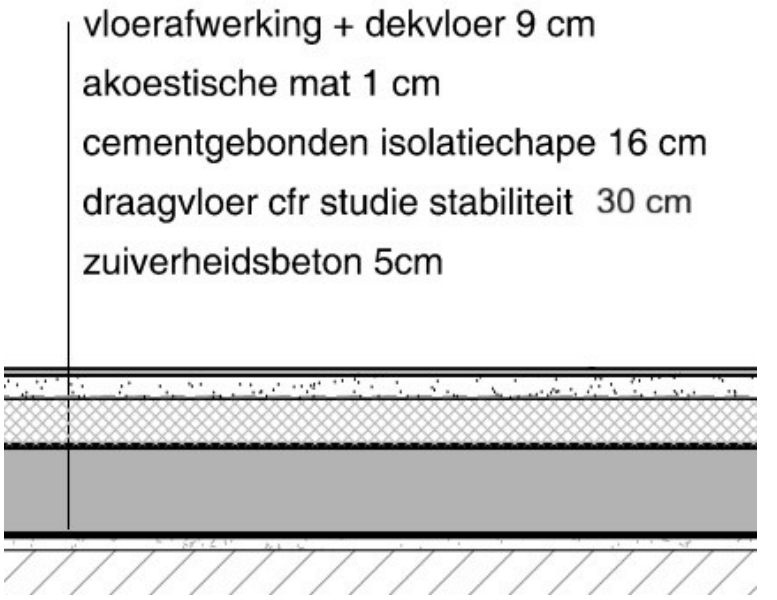

Figuur 3: Doorsnede fundering appartementsblok G1[3]

3.1.2. Voorwaarden behoud *in situ*

Er dienen echter enkele voorwaarden nageleefd te worden bij de geplande werkzaamheden. Om te garanderen dat eventuele archeologische sites niet verstoord worden, mag niet afgeweken worden van de bouwplannen zoals opgenomen in deze nota. Tevens dient erop toe gezien te worden dat zware machines zoals vrachtwagens, graafmachines etc… in de westelijke zone zo weinig mogelijk over het maaiveld rijden eens de aftopping naar verstoringsdiepte heeft plaatsgevonden. Hierbij wordt eventuele compactering van archeologische sporen en het vernietigen van archeologische sporen bij het wegzakken van deze machines, voorkomen. Indien tijdens de werkzaamheden in de westelijke zone toch andere archeologische resten dan funderingen en kelderresten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Dit geldt niet voor 20ste-eeuwse bouwresten direct onder het maaiveld, aangezien deze niet als archeologisch waardevol worden aanschouwd. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

[3] Zoals aangeleverd door de initiatiefnemer

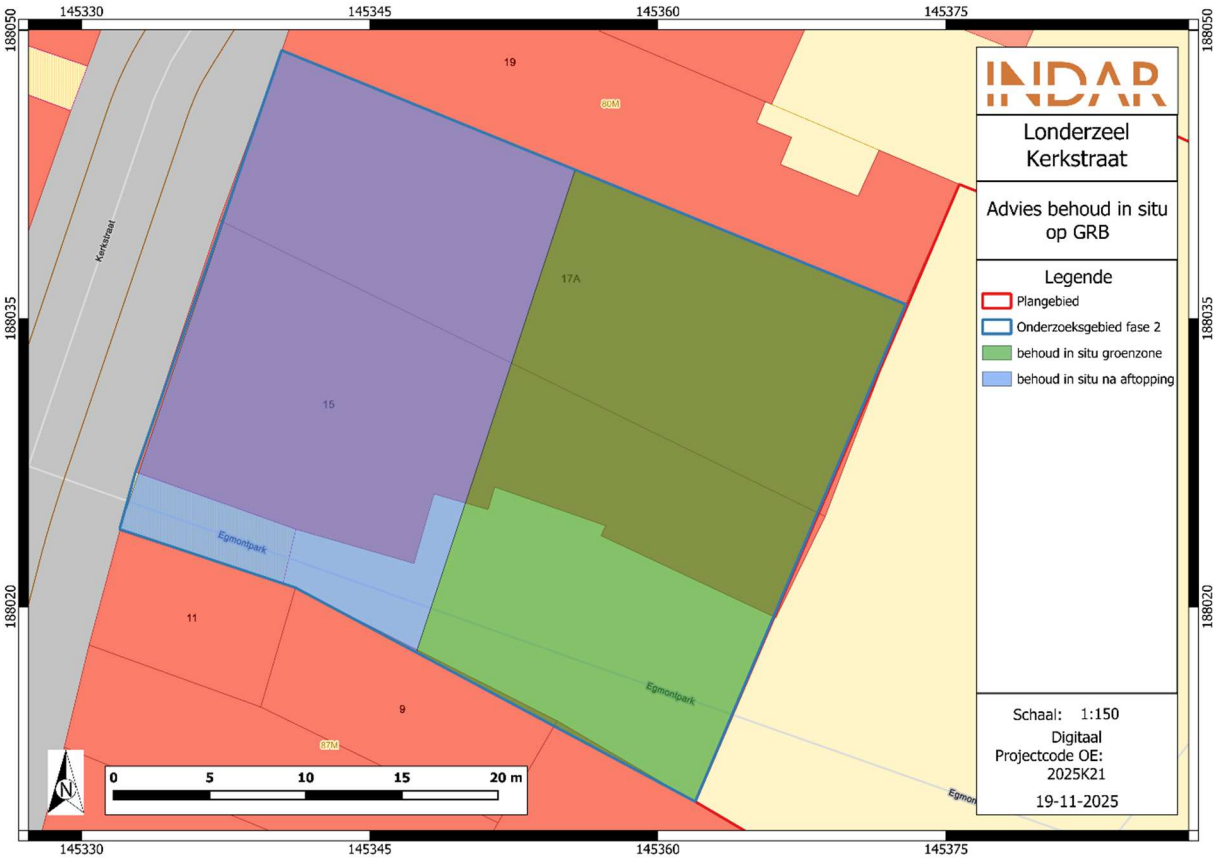

Figuur 4: Advies weergegeven op kadasterkaart[4]

[4] AGIV 2025.

4. LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Totaalplan nieuwe toestand..... 8
Figuur 2:Detail inplantingsplan appartementsblok G1 8
Figuur 3: Doorsnede fundering appartementsblok G1 9
Figuur 4: Advies weergegeven op kadasterkaart..... 10

5. BIBLIOGRAFIE

AGIV, 2025. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek* (IVO-P). SIKB

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERVYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.

TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.

VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1,* agentschap Onroerend Erfgoed.

Voorblad:

CARTESIUS, 2024. *Cartesius*, *Kaartlaag 1939* Available at:http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=https://wmts.ngi.be/arcgis/rest/services/seamless_carto__default__3857__800/MapServer&lang=nl, bezocht op 31-10-2024.